

Hedmarksskogbruket 1995

Utgitt av Kontaktutvalget for skogbruket i Hedmark

Hedmarksskogbruket 1995

– stabilt med variasjoner

Virksomheten i Hedmarksskogene dette året er preget av:

- avvirkning på «gjennomsnittsnivå»
- noe lavere innsats i de langsiktige investeringer når årsstatistikken legges til grunn.

Bak disse tallene skjuler det seg allikevel store variasjoner – i rammevilkår og i vær- og føreforhold. Det var kraftige svingninger i tømmerprisene gjennom året, både innenfor og mellom sortimenter, med tildels svært korte tidsrammer. Barmarksvirksomheten ble påvirket av flommen, om enn skadene av denne stort sett var knyttet til skogsveinettet.

Omfattende endringer i skogavgiftsordningen skjedde i 1995. Driftsåret er en saga blott, og erstattet med kalenderår, og skogsavgiften skal innbetales i månedlige terminer. Overgangen var en utfordring for alle involverte, ikke minst fordi den første «perioden»

ikke ble på 1 måned, men på godt over ett år. Sporty innsats fra alle parter preget omleggingen, men noen klødde seg nok i hodet i oppgjørets time, noen ble offer for person- eller datafeil og andre måtte vente lenger på utbetalingene enn vanlig.

Avvirkningen i 1995 er beregnet til ca. 2,2 mill. kbm. – noe under gjennomsnittet i siste 5-års periode.

Etablering av ny skog viser en oppgang. Skogplantingen har økt noe, men ligger fortsatt under målsettingen. Markberedningen har virkelig skutt fart, og er fordoblet i forhold til fjoråret. Adgangen til å nytte offentlige midler til aktivitetsskapende virksomhet har bidratt til resultatet.

Stell av ungskog er redusert med en tredjedel i forhold til fjoråret, og er nå nede på et betenkelig lavmål. Her må det tas et tak igjen dersom «kvalitetsskogbruk»-stempelet skal forsvares.

Nye begreper og nye utfordringer

De årlige registreringer viser små endringer i den overordnede miljøsituasjonen.

Ansvarlig ressursforvaltning er et krav – i dag – og i årene fremover. Bærekraftig utvikling – hensyn til biologisk mangfold – vern om nøkkelbiotyper og kulturminner er viktige stikkord i skogbruket, sammen med hensynet til vernskogen og flersidig bruk av skogarealene.

Det er gledelig å registrere den positive holdning de fleste skogeiere inntar til disse utfordringene. Den samme holdning preger medarbeiderne i skogbruket og entreprenørene, og det er en gledelig oppslutning om opplærings- og rådgivningstiltak på disse fagfeltene.

Aktiv næringsvirksomhet er likeledes et sentralt mål – i skogbruket – og i hele skognæringen. Økt verdiskapning og sysselsetting i næringen, og økt vekt på bosettingsmønsteret, er klare signaler såvel fra sentralt som lokalt politisk hold. Signalene følges opp med offensive virkemidler, og det er en utfordring å ta disse på alvor.

Rekrutteringen i skogbruket – og opplæringstiltak er vektlagt. Spesielt skogeierforeningene har lagt breidsiden til når det gjelder å styrke naturforvaltning og skogbruk i den videregående skolen, ta utfordrin-

gene m.h.t. lærlingeordningen og kurstilbudet overfor skogeiere og medarbeidere.

Hedmarksskogbrukets egen informasjonsmedarbeider har likeledes hatt et aktivt år, med prioritert innsats overfor skolene og almenheten.

Internasjonalisering er et stikkord å forholde seg til, bl.a. med bakgrunn i internasjonale miljøkrav og ut fra et næringsutviklingsperspektiv. Fylkesskogsjefen sammen med tyske kollegaer under fagutflukten i 1995.

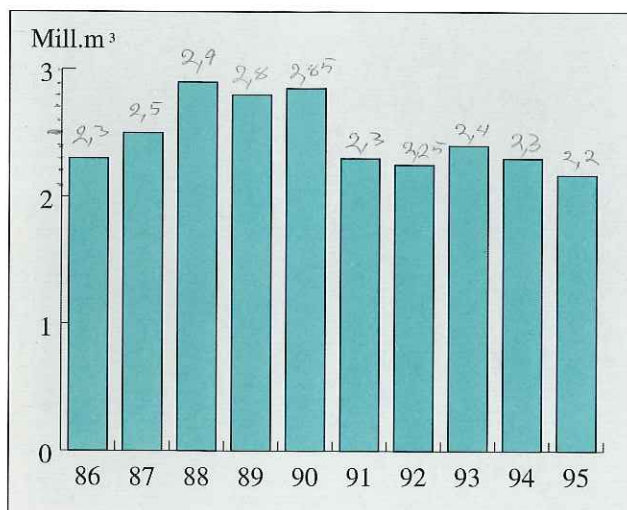
Stabil avvirkning og høyere tømmerpriser

Vel 2,2 mill m³ tømmer avvirket i 1995 til en verdi av ca 850 mill kr.

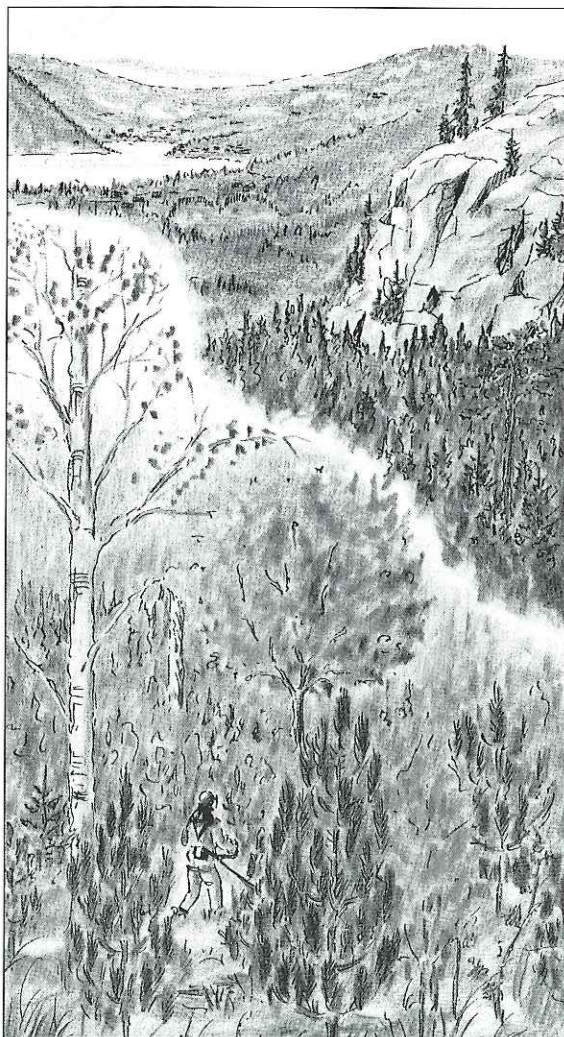
- Gjennomsnittsverdien av avvirket tømmer økte med 25% – fra kr 306 pr m² i driftsåret 1993/94 til kr 385 pr m² i 1995.

Avvirkningen siste 10-årsperiode

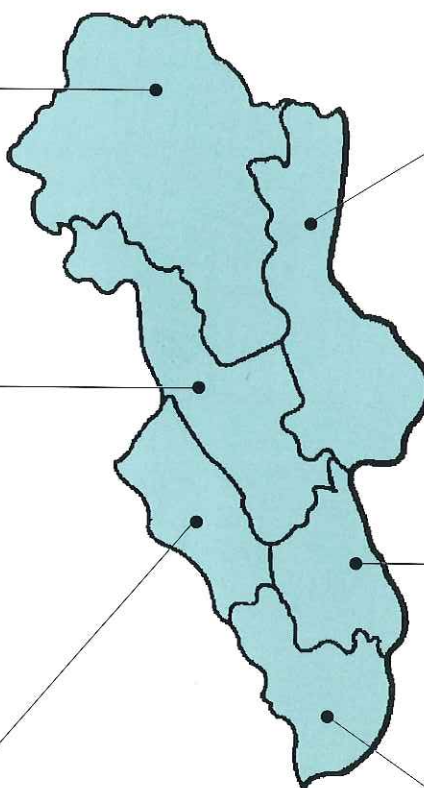
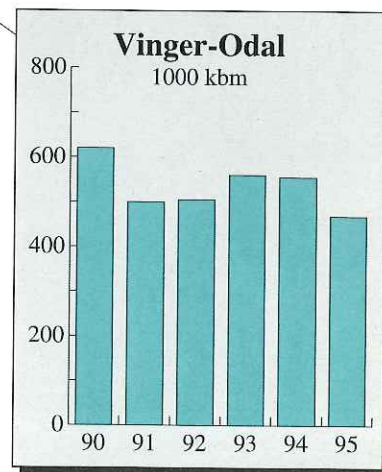
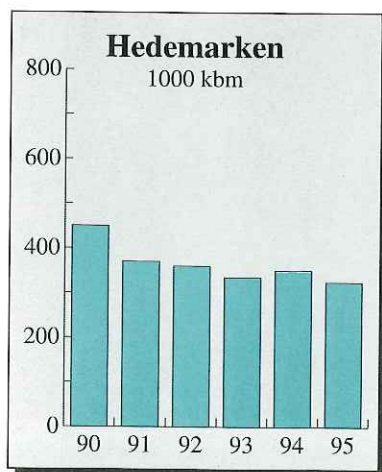
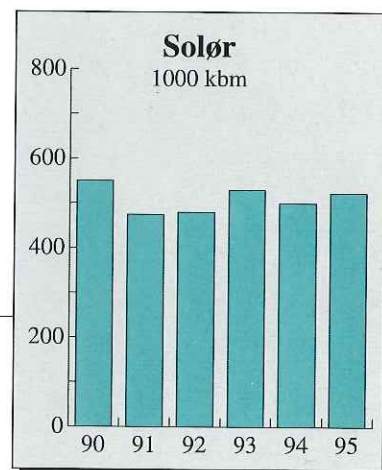
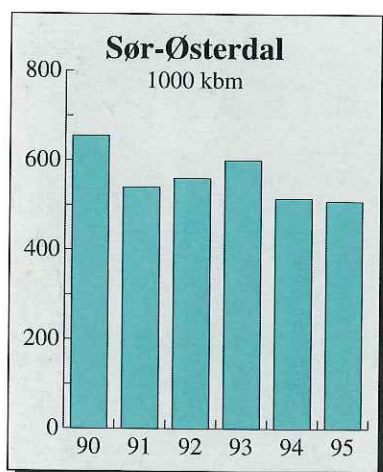
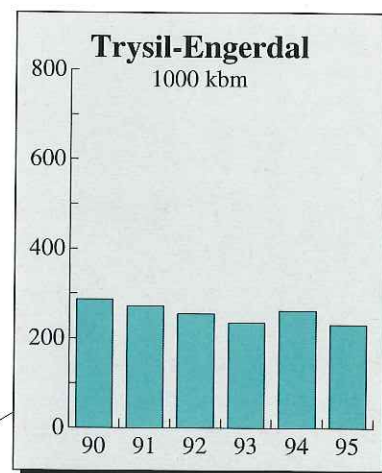
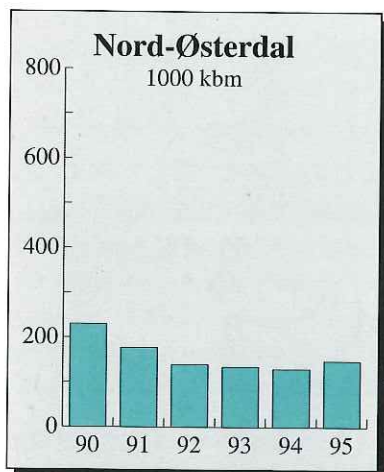

- Langsiktig forsvarlig avvirkning kan ligge minst 10% over nivået de siste fem årene.

Krav til miljø/flerbruks-hensyn skaper behov for nytenkning når det gjelder avvirkningsarbeidene.

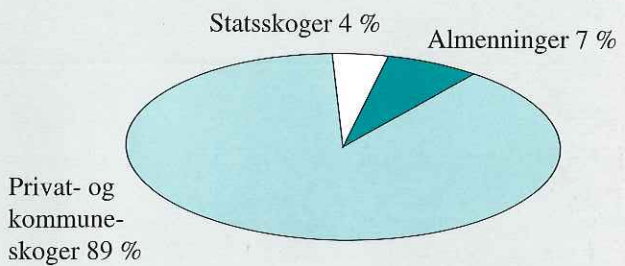
Avvirkingen fordelt på regioner

Tømmeret kommer fra ...

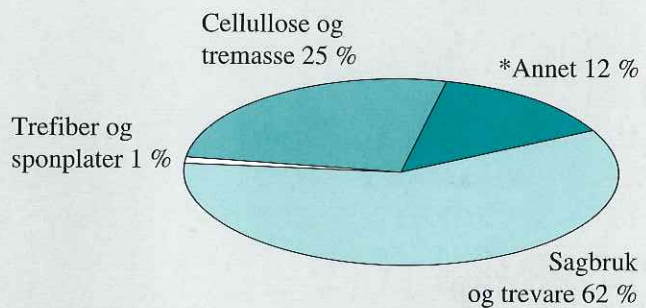
Tømmerkvantumet for salg fordelt på eierkategorier er stabilt i Hedmark.

Tømmeret går til ...

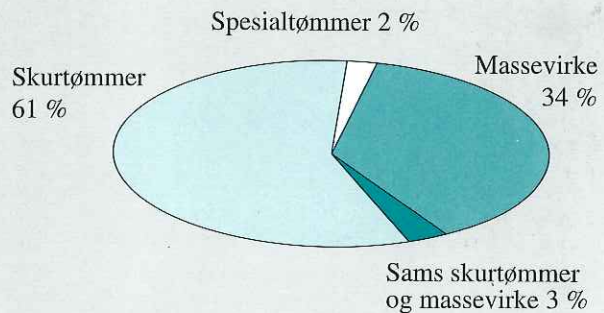
Fortsatt høy andel av avvirkningen til sagbrukene.

*Virke til eksport, møbel- og parkettindustri og andre kjøpere som ikke tilhører de andre gruppene.

Noe høyere skurtømmerandel

Ellers små endringer i sortimentssammensetningen.

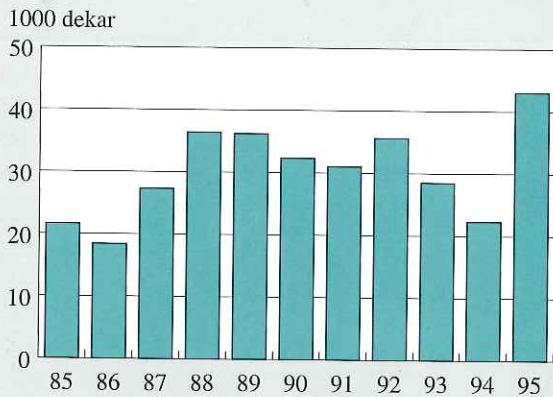

Fortsatt høy andel med gran
74 % gran, 25 % furu og 1 % lauv

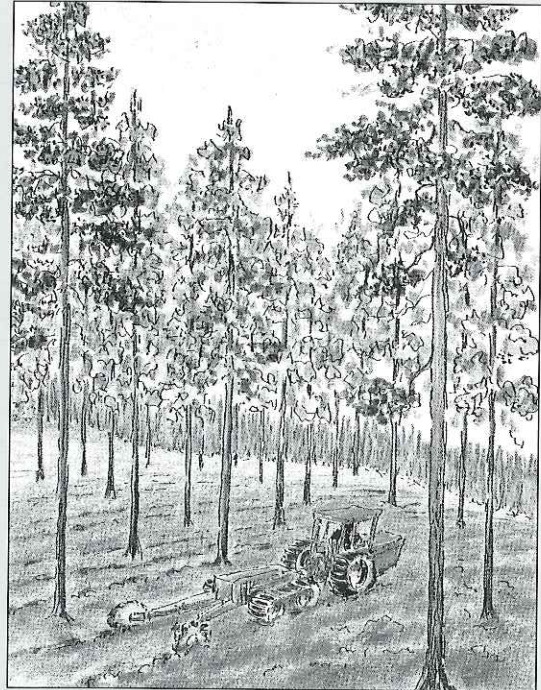

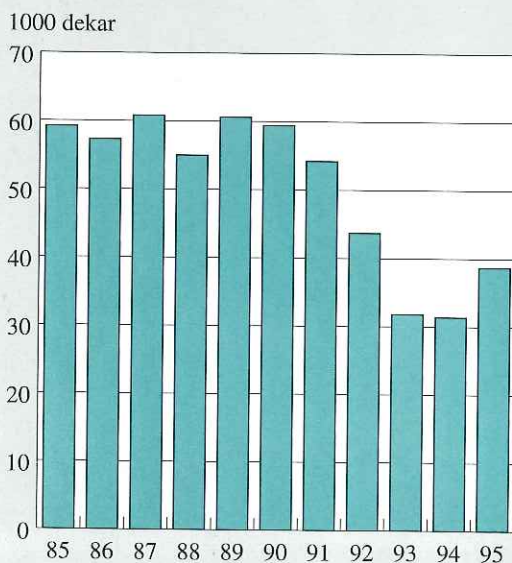
Markberedningen fordoblet

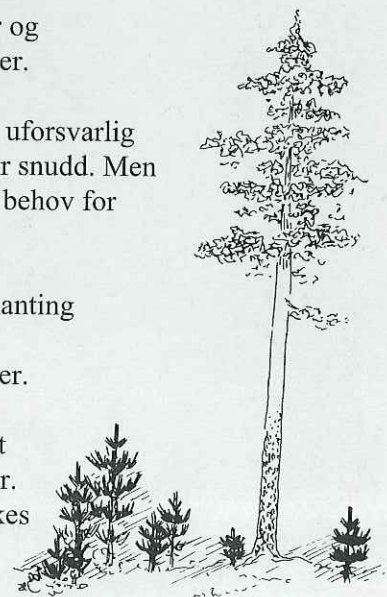
- Markberedningen er økt til vel 43.000 dekar og er ny rekord. Det er ønskelig at dette nivået kan holde seg.
- Årsaken til økningen i markberedning, er en mer bevisst holdning til å skape tette foryngelser som grunnlag for bedre virkeskvalitet. Markberedning gir bedre etablering ved planting og er en forutsetning for såing. Markberedning kan ofte utnytte muligheten til naturlig foryngelse bedre, og dette er blitt utnyttet i forbindelse med det gode frøåret på grana i 1995.

Plantingen økt med 1/3

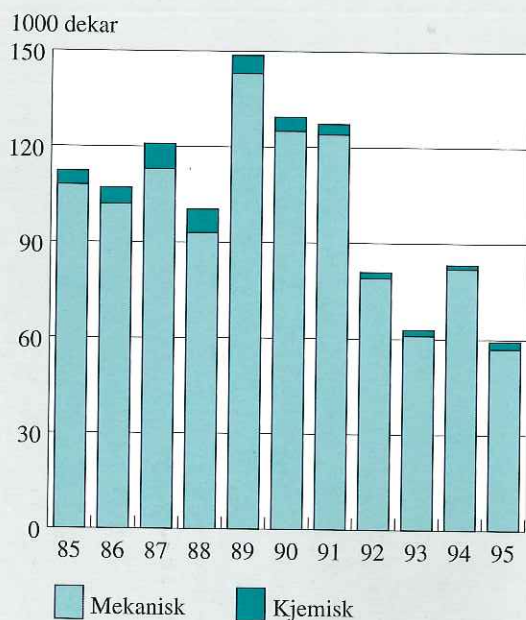

- Nyplanting: **38.708 dekar** og **7,4 mill planter**.
- Tendensen til uforsvarlig lite planting er snudd. Men det er fortsatt behov for økning.
- Suppleringsplanting er stabil: **756.000 planter**.
- Såing er utført på **2.000 dekar**. Arealet bør økes vesentlig.

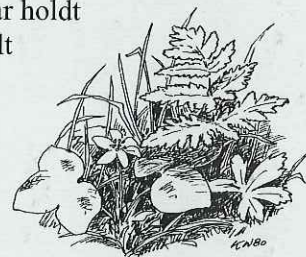

Ungskogpleien sterkt redusert

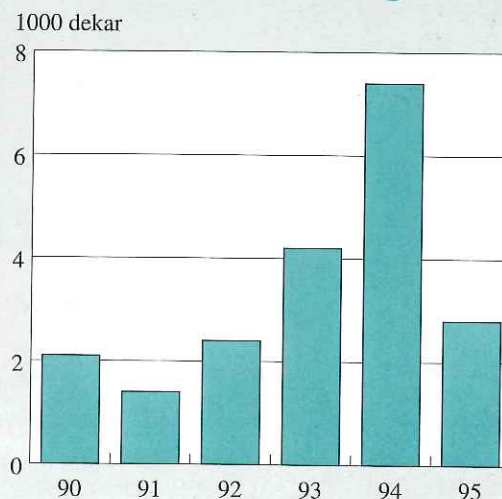
- Ungskogpleie på **57.600** dekar.
- 1995 var et «katastrofeår» for ungskogpleien med en reduksjon på ca 25.000 dekar fra 1994 og det laveste areal siden 1981.
- Ungskogpleien må økes kraftig for å ta vare på kvalitetsmulighetene i ungskogen.
- Skogsprøyting på **2.385** dekar, utgjør bare 0,2 promille av skogarealet. Sprøytet areal har holdt seg relativt stabilt de senere år.

Generelle kommentarer

- Resultatene fra 1995 viser at tiltak for å skape forsvarlige foryngelser er på god veg mot riktig nivå igjen.
- Skognæringen er nå bevisst på at gode foryngelser er en forutsetning for framtidig kvalitetsproduksjon.
- Den betydelige nedgangen i ungskogpleie er bekymringsfull. Årsaken kan være sammentreff av mange uheldige omstendigheter. Tendensen er den samme i flere andre fylker. En misforstått oppfatning om at ukontrollert konkurranse i ungskogen fram til tynningstidspunkt vil fremme kvalitet, kan være en forklaring. I enkelte områder er arbeidskraftmangel en viktig årsak.
- Stammekvistingen er redusert til **2.800** dekar. Under kvalitetsaksjonen i 1994 ble de fleste bestand kvistet som var optimale for kvisting. I veiledningen er det blitt sterkere presisering av kvalitetskravet. Det har derfor vært færre aktuelle bestand for kvisting nå.

Markert reduksjon i stammekvisting

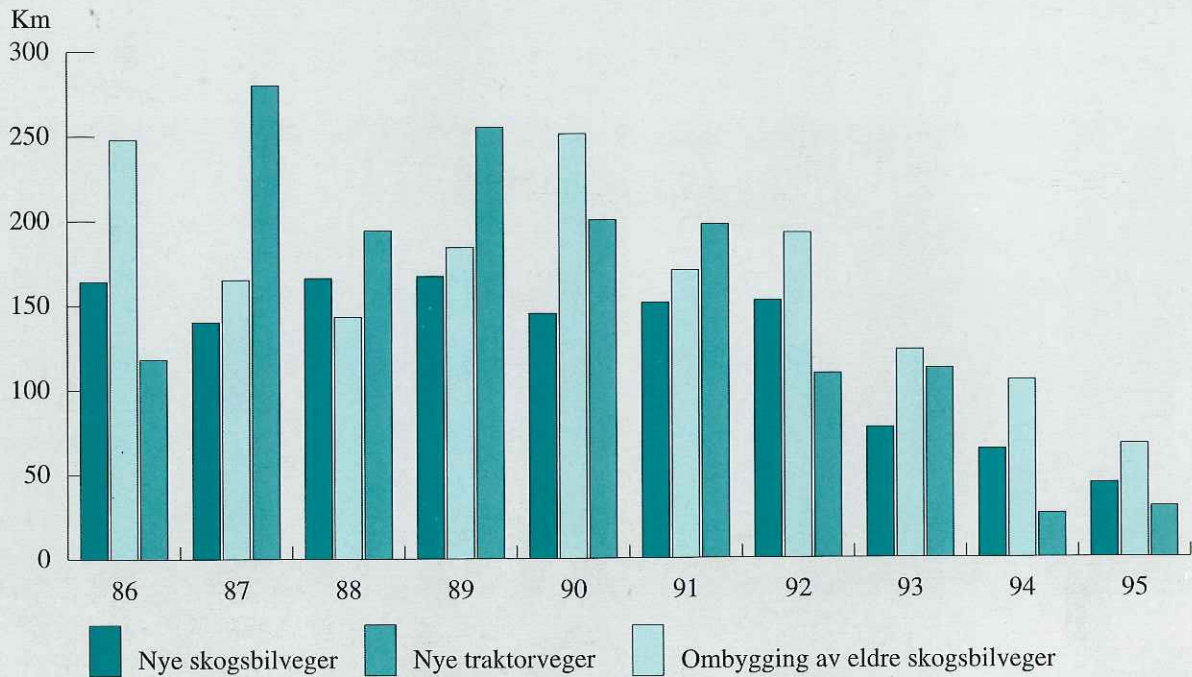

Fortsatt nedgang i vegbyggingen

Totalt er det investert 14.3 mill kr i veger i 1995.

Statistikken baserer seg på veganlegg fullført i 1995.

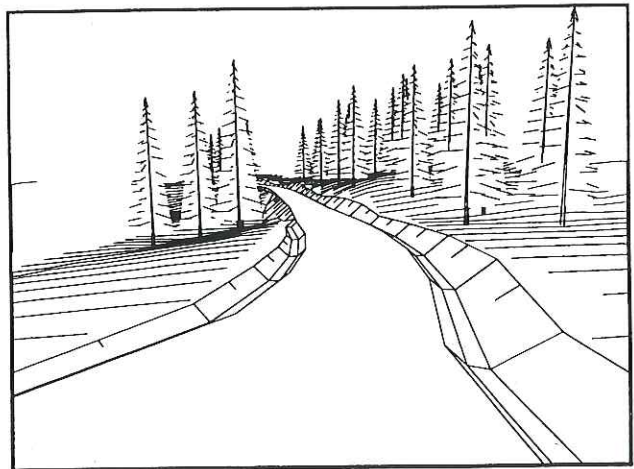
Aktiviteten er noe høyere og det vil komme frem på statistikken i 1996 og 1997.

Kostnadene for nye skogsbilveger var i 1995 kr 153,- pr. meter veg.

TerraPartner/Gemini Terreng

Vegavdelingen i Seksjon skog har oppgradert sitt planleggingsverktøy med TerraPartner vegprosjektering og er den første som tar digitale terrengmodeller i bruk under vegprosjektering. Det kan fremstilles ingeniørtegninger som lengde- og tverrprofiler eller etter ønske forskjellige plantegninger med fullstendig masseberegning. Inngrep i terrenget i forbindelse med vegbyggingen kan visualiseres ved hjelp av 3D tegninger som eksempelet viser.

Skogbruksplanlegging under omstilling

Hele fylket er dekket med områdetakster – HVA SÅ?

Nye begreper og utfordringer i Hedmarksskogbruket omtales flere steder i denne trykksak. Aller størst er utfordringene på fagfeltet skogbruksplanlegging – fordi:

- så mange emneområder inngår
- så mange aktører berøres

Skogbruksplanleggingen skal omfatte ressursforvaltningen og næringsvirksomheten. Den skal gi oppgaver på enkelteiendommen, for grupper av eiendommer og samleoversikter. Jobben skal utføres ut fra et omfattende samarbeide på kart- og fotosiden, med innspill fra miljø- og kulturvernmyndigheter m.fl. – og i tråd med ønsker og behov fra den enkelte skogeier.

Skogbruksplanstatistikken for 1995 viser:

Taksert areal i alt (1000 daa)		Antall eiendommer		Samlet kostnad (1000 kr)	Tilskudd (1000 kr)
m/plan	skogoversikt	m/plan	skogoversikt		
602	206	323	418	6.997	5.010
75 %	25 %	44 %	56 %		

Gjennomsnittsareal for utarbeidede skogbruksplaner: 1.865 dekar. For skogoversiktene: 493 dekar.

Dagens og fremtidens skogbruksplan bør være:

- skogeierens ressursoversikt – og grunnlag for egne planleggingsbehov – på kort og lengre sikt – på egen eiendom
- et sentralt element som virkemiddel i skogpolitikken
- et vitnemål om bærekraftig utvikling og ansvarlig ressursforvaltning

En stor del av skogbruksplanleggingen i 1995 har skjedd i tradisjonelle former, med en betydelig del ut fra «modulplanopplegget». Sistnevnte er basert på et felles registreringsopplegg, men med anledning for skogeier til å velge sluttprodukt ut fra eget behov og ønske, og dertil hørende kostnad.

Mye tyder på at områdetakstene etterhvert vil bli prosjektorienterte, hvor innholdet tilpasses de lokale forutsetninger og behov.

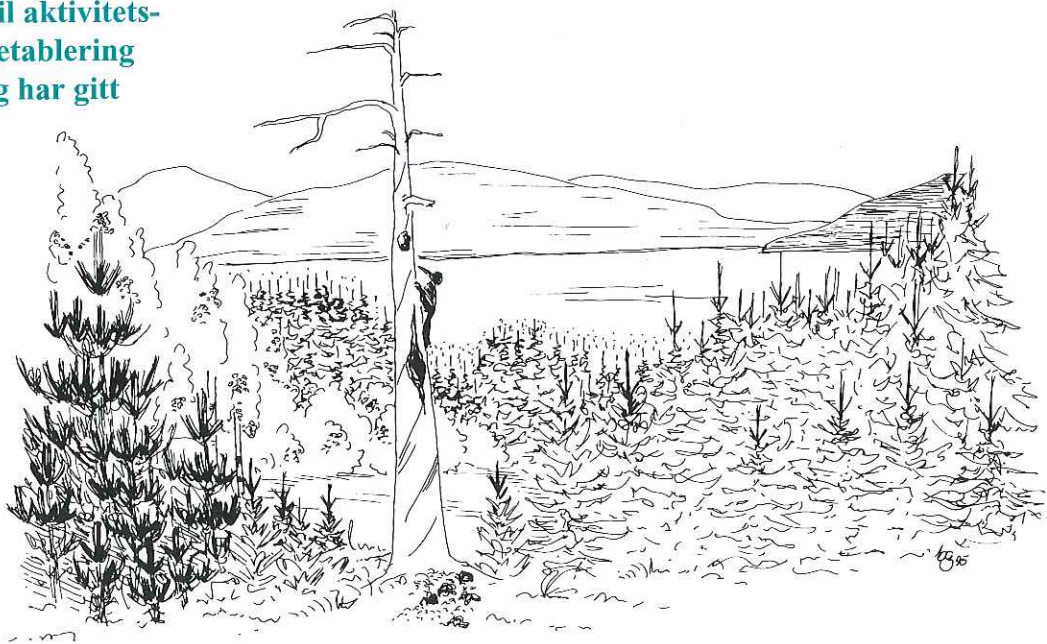

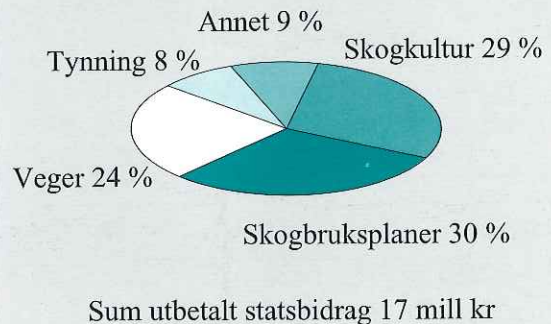
Skogavgiften – det dominerende virkemiddel i Hedmarksskogbruket

Selv om statskassen er velfylt for tiden, er det begrensede midler som tilflyter skogbruket. Det er skogavgiftsordningen som i størst grad bidrar til å gjennomføre de skogpolitiske målsettingene. Offentlige tilskudd er allikevel viktige for å stimulere de langsiktige investeringene i skogkultur – for å vedlikeholde og bedre skogbrukets infrastruktur – og for å fremskaffe gode, brukerorienterte skogbruksplaner for den enkelte skogeiendom.

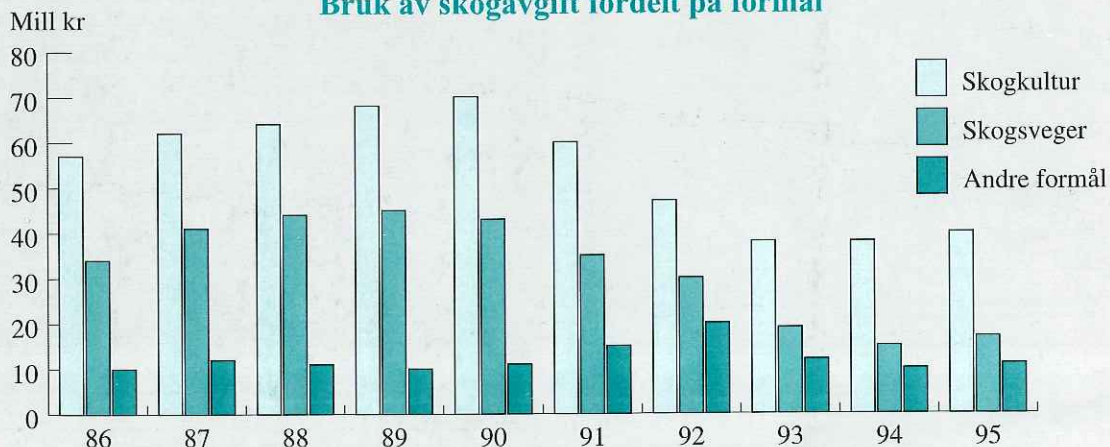
Midler fra Landbrukets Utbyggingsfond til aktivitetsskapende tiltak i etablering og stell av ny skog har gitt positiv effekt.

Fordeling av utbetalt tilskudd 1995

Bruk av skogavgift fordelt på formål

Skogen og miljøet

Naturvernåret 1995

Naturvernåret har blitt synliggjort gjennom en omfattende funksjonærskolering i biologisk mangfold i skog med tilbud til både skogbruks- og miljøforvaltningen i kommunen, til skogeierforeningene og til landbruks- og miljøvernavdelingen hos fylkesmannen. Opplæringen har vært samarbeidstiltak mellom landbruks- og miljøvernavdelingen og har foregått som regionale feltkurs. Oppslutningen har vært meget bra.

Biologisk mangfold i skog har vært emne på mange skogdager, skogkvelder, kurs og studiesirkler for skogeiere. Oppleggene har dels vært i kommunens og dels i skogeierforeningens regi. Landbruksavdelingen har ofte medvirket. Ofte har det vært samarbeidstiltak.

Skjøtselstiltak for bevaring og utvikling av biologisk mangfold

Det er gitt statstilskudd til skjøtsel av sårbare lavarter slik at buffersoner rundt disse er sikret stabilitet for framtida. Det er videre gitt tilskudd til planlegging av skjøtsel og restaurering av viktige biotoper for sjeldne og sårbare arter. Tiltakene er planlagt utført i 1996 og senere.

Kulturminner

Kulturminner i skog har vært tema på enkelte arrangementer. Vegplanleggerne har gjennomgått et dagskurs i kulturminner arrangert av landbruksavdelingen og fylkeskommunen i fellesskap. Det er arbeidet med planlegging av kurs og andre informasjonsopplegg for 1996. Funksjonærer, skogeiere, maskinførere og skogsarbeidere vil være målgrupper for opplæringen. Fylkeskommunen, landbruksavdelingen og skogeierforeningene samarbeider om oppleggene.

Miljøhensyn i skogbruksplanleggingen

Det er i 1995 lagt ned betydelige ressurser fra skogeierforeninger, landbruksavdeling, kommuner og enkeltskogeiere på å utvikle bedre metoder for å innarbeide miljøhensyn i de nye skogbruksplanene.

Kommunale oversiktsplaner for skogbruket

Miljøforhold vil være en viktig del i de kommunale oversiktsplanene for skogbruket. Det er i 1995 arbeidet videre med opplegg for slik planlegging. Mye av planleggingsarbeidet forutsettes gjort i kommunene i 1996.

InfoSkogen

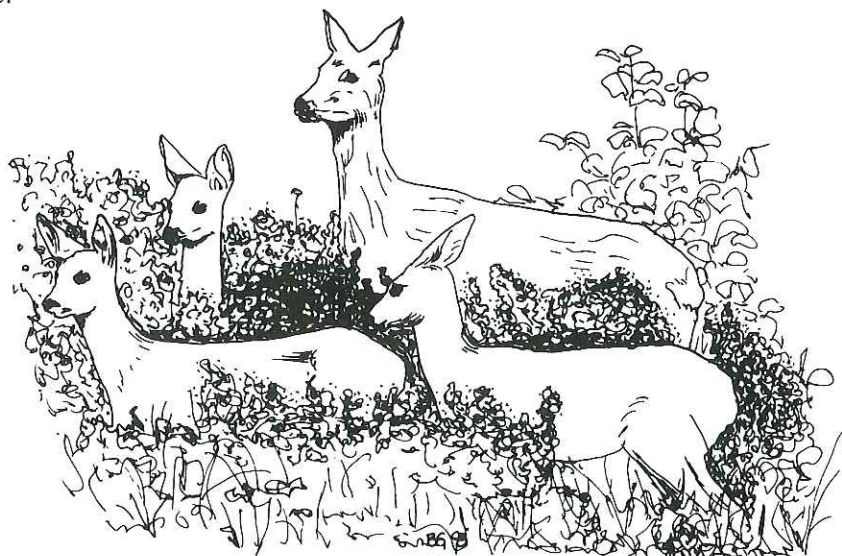
Finnskogprosjektet InfoSkogen har ferdig skogsti og informasjonsmateriell om kulturminner i skog (Åsnes) og flerbrukshensyn ved skogsdrift (Grue).

Vestmarkaplanen

På initiativ fra berørte skogeiere, er det utarbeidet forslag til flerbruksplan for Vestmarka – et større sammenhengende skogområde i Solør vest for Glomma. Planforslaget er et alternativ til myndighetenes opprinnelige forslag til landskapsvernområde. Planforslaget er vurdert hos fylkesmannen og sent til sentrale myndigheter.

Overvåkingsprogrammet for skogskader

Overvåkingsprogrammet for skogskader viser at trenden med redusert kronetetthet fortsetter i Hedmark som i resten av landet. Trenden er svak, og skogen må kunne karakteriseres som vital.

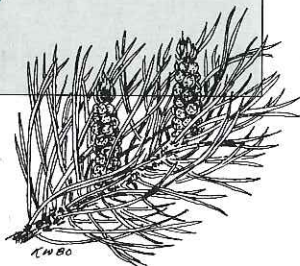

Skog og skogbruk i skoleverket

Målet for virksomheten er å bidra til å fremme forståelse for å skape positive holdninger til skogen og skogbruket i Hedmark.

Dette søkes oppnådd ved å spre informasjon og formidle kunnskaper til aktuelle målgrupper, med spesiell vekt på ulike oppvekst- og utdannings-miljøer i fylket.

I 1994 vedtok Fylkeslandbruksstyret i Hedmark nye vernskoggrenser og bestemmelser om forvaltning av vernskog. Det nye regelverket betyr at all hogst i vernskogen med unntak av ved til husbehov skal meldes skriftlig til skogbruks-sjefen i kommunen.

Av arbeid som er utført i '95 kan nevnes;

- Etablering av kontaktnett mellom skogbruk og skoleverk er gjennomført i halve fylket. Det innebærer at en skogeier står som kontaktperson for hver skole, og kan bistå skolen etter behov når skog eller skogbruk står på timeplanen til elevene.
- «Lære med skogen» er spredd til stadig flere skoler og barnehager. Lærere har fått opplæring i opplegget, lærerstudenter har fått både teoretiske og praktiske ferdigheter i hvordan skogen kan brukes som klasserom, og flere øvingsområder er etablert eller planlagt.
- Informasjonskonsulenten informerer lærere og elever om skog og utmark som en viktig lokal ressurs ved elevbedrift-etablering. Arbeidsformen skal fremme entreprenørskap og er næringsutvikling/bygdeutvikling i skolen. Stadig flere skoler starter elevbedrifter eller *Distriktsaktiv skole* som denne arbeidsmetoden heter.
- Informasjonskonsulenten samarbeider med Statens Utdanningskontor i Fylkeskontaktgruppa for miljøundervisning (FKGM) der han er leder. De utgir bl.a. et infoblad til samtlige skoler i fylket om miljølære, og de informerer og bidrar på lærernes obligatoriske 40 timers-kurs i miljølære.

Vernskogforvaltningen i Hedmark

Vernskogarealene

Det er i alt 12 kommuner i Hedmark som har vernskogarealer. Vernskogarealet utgjør rundt 1/4 av fylkets samlede skog og tresatte areal, mens det produktive arealet utgjør omlag 2,3 mill. daa, eller 1/6 av fylkets totale produktive skogareal.

Aktiviteten i 1995

I 1995 behandlet kommunene i alt 156 meldinger om hogst i vernskog. I alt 55% av de planlagte avvirkningene ble befart av skogbruks-sjefen som ledd i saksbehandlingen. Ved 8 % av tilfellene ble det satt vilkår for avvirkningstillatelsen. Dette var vilkår som gikk på valg av hogstform og foryngelsestiltak.

Det totale innmeldte hogstkvantum var 53.000 m³. Tilsvarende tall for 1994 var 150 meldinger og 65.000 m³. Dette utgjør omlag 2 % av det totale hogstkvantumet i fylket. Av den totale kubikkmassen som ble avvirket i vernskogen i 1995, ble 45.000 m³, eller 85 % tatt ut i form av fjellskoghogst eller tynning, mens 9 % kom som frørestillingshogst og 6% fra flatehogst. Det fant sted en eller annen form for avvirkning på 17.000 daa, noe som utgjør 0,7 % av det produktive arealet i vernskogen.